Stadskerk Nijmegen (OCP), 11 juni 2023, 1e zondag na Trinitatis
Voorganger: ds. Henk Gols (PKN)

[1e lezing: Jesaja 57,14-21] (Nieuwe Bijbelvertaling)
14 Toen werd er gezegd:
'Ruim baan! Effen de weg voor mijn volk!
Verwijder elk struikelblok.'
15 Dit zegt hij die hoog is en verheven,
die troont in eeuwigheid – heilig is zijn naam:
In hoogheid en heiligheid zal ik tronen
met hen die verslagen en onaanzienlijk zijn,
opdat de onaanzienlijke geest herleeft,
opdat het verslagen hart tot leven komt.
16 Want niet eindeloos blijf ik twisten,
niet eeuwig duurt mijn toorn.
Al doe ik de levensadem stokken,
ik ben het ook die het leven geeft.
17 Mijn toorn was op hun zondige hebzucht gericht,
ik heb hen gestraft en me in mijn woede verborgen.
Maar zij gingen onverdroten voort
op de weg die ze zelf hadden gekozen.
18-19 Ik heb gezien wat ze deden,
maar toch zal ik hen genezen, hen leiden
en hun barmhartigheid bewijzen.
Treurenden bied ik troostrijke woorden:
Vrede, vrede voor iedereen, ver weg of dichtbij
– zegt de HEER –, ik zal genezing brengen.
20 Maar de goddelozen blijven onrustig
als de zee, die nooit rust kent;
haar golven woelen vuil en modder op.
21 Goddelozen zullen geen vrede kennen – zegt mijn God.

[Evangelie: Matteüs 9,9-13] (Nieuwe Bijbelvertaling)
9 Toen Jezus van daar verderging, zag hij bij het tolhuis een man zitten die Matteüs heette, en hij zei tegen hem: 'Volg mij.' Hij stond op en volgde hem. 10 Toen hij thuis aanlag voor de maaltijd, kwam er ook een groot aantal tollenaars en zondaars, die samen met hem en zijn leerlingen aan de maaltijd deelnamen. 11 De farizeeën zagen dit en zeiden tegen zijn leerlingen: 'Waarom eet uw meester met tollenaars en zondaars?' 12 Hij hoorde dit en gaf als antwoord: 'Gezonde mensen hebben geen dokter nodig, maar zieken wel. 13 Overdenk eens goed wat dit wil zeggen: "Barmhartigheid wil ik, geen offers." Ik ben niet gekomen om rechtvaardigen te roepen, maar zondaars.'

[overweging:]
Afgelopen donderdag was het Sacramentsdag. Sacramentsdag wordt gevierd door de katholieke kerken: de Romeinse, de oudkatholieke en de anglicaanse. Protestanten vieren geen Sacramentsdag, omdat het geloof meer in hun bol geslagen is, het protestantse geloof is minder lijfelijk. Maar sacramenten zijn lijfelijk. Ze stellen God present, zodat hij aanraakbaar is en geproefd kan worden. Sacramentsdag is wat wij straks als tafellied zingen, een lied van Willem Barnard, waarvan het derde couplet luidt:

Want o Heer, ik zeg 'kom' en gij komt,
ik zeg 'kom' en Gij komt en uw bloed wordt wijn
en uw lichaam brood voor wie hongerig zijn
en uw naam wordt een lied in mijn mond.

Ik mag u eten en drinken en kijk, uw naam zingt dan rond in mijn lijf.

Zo dichtbij komt de Eeuwige, die hoog is en verheven is. De heilige die woont in zijn eeuwige dimensie, komt binnen bij hen die gebroken en verbrijzeld zijn, en geestelijk vernederd.

In de eerste lezing, uit het boek Jesaja, is God in al zijn heiligheid niet ongenaakbaar. Wel is hij woedend. Zijn woede betreft concreet degenen die erop uit zijn om winst te maximaliseren. Citaat uit de column van Nelleke Noordervliet gisteren in Trouw:

Stel je voor dat men aan het eind van de twintigste eeuw had begrepen dat de overheid geen bedrijf is dat uit is op winst-maximalisatie, maar een service-instituut voor de hele ge-meenschap dat de taken op zich neemt die nu juist niet door een bedrijf kunnen worden gedaan, maar die wel efficiënt moeten worden uitgevoerd.

De profeet die in het Jesajaboek aan het woord is had het ook kunnen zeggen.

Stel je voor dat men aan het eind van de vierde eeuw vóór Christus had begrepen dat de overheid geen bedrijf is dat uit is op winstmaximalisatie, maar een service-instituut voor de hele gemeenschap.

Jesaja is een nogal politiek boek, waarin het steeds weer gaat over het samenleven in stad en ommeland. Voortdurend klinkt de kritiek op degenen die het goed voor elkaar hebben, hautain de lakens uitdelen en de verbetering van hun eigen positie, de maximalisatie van winst en bezit, veel belangrijker vinden dan samenleven, dan een gemeenschap waarin er sprake is van aandachtige betrokkenheid op elkaar.

De Eeuwige, gezegend zij zijn naam, woont in hoogheid en heiligheid, maar deelt zijn voorsprong, zijn rijkdom met wie er ellendig aan toe zijn. Woede is er bij de schepper, als de samenhang in de kosmos wordt verbroken doordat wie wonen in grote welstand zich van het lot van de minderbedeelden niets aantrekken. 'Met alles wat ik ben, ben ik er voor jou. Je mag mij eten en drinken, mijn naam is niet ver, maar zingt als een lied door jouw lijf.'

Woede is er bij de Eeuwige om de moedwillige verstoring van het verband, om de ontkenning van de verantwoordelijkheid, om de weigering met elkaar verbonden te willen zijn.

Wie leeft voor zichzelf alleen, is ziek. En, zegt de Eeuwige, ik zou jou willen genezen. Want ik ben niet altijd maar woedend. ‘Want niet eindeloos blijf ik twisten, niet eeuwig duurt mijn toorn.’ Mijn woede komt voort uit mijn liefde. Mijn woede treft jou, egoïst, bezitter, jij met die malle focus op altijd maar meer voor jezelf en de arrogantie van je eigen gelijk. Maar ik zou je willen genezen, ik zou je bij de hand willen nemen. Ik wil niet dat je bezwijkt aan mijn woede, ik wil dat je eraan geneest. Ik wil dat je leeft. Ik wil dat het bij jou vrede is. Wat leven is, wat vrede is — je hebt er geen idee van.

De woede van de Eeuwige werkt ontwrichtend. Er rust maar geen zegen op je leven — dat geen leven is en geen vrede kent.

‘Maar ik zou je willen genezen.’

Het evangelie levert dan het plaatje bij het zoeken van God hoe hij de mens die gevangen zit in zijn winstbejag kan bevrijden.

In Jezus drukt God zich uit. In Jezus wordt God sacramenteel: zichtbaar, aanraakbaar, hoorbaar. Jezus is het gezicht van God, zijn stem, zijn handen.

Matteüs zit bij het tolhuis. Hij is tollenaar: hij int belasting voor de Romeinen en steekt het extra geld dat hij van de mensen vraagt in eigen zak. Hij boert er goed van.

Jezus komt voorbij. Altijd weer komt Jezus voorbij. Ook deze zondag komt hij aan ons voorbij. We zijn gaan staan bij het evangelie, want het woord dat klinkt is het waard dat wij opstaan. De bedoeling is dat wij écht opstaan, dat wij opstaan zoals Matteüs opstond toe Jezus voorbijkwam en tegen hem zei: ‘Volg mij.’ Matteüs stond op en volgde hem. Hij liep weg uit zijn luxe, zijn geld, zijn egoïsme. Opeens wist hij hoe ziek zijn manier van leven was — en hij genas.

In Jezus herkennen we Gods bereidheid om te vertrouwen dat zelfs de rijke zich kan bekeren.

Je leven is geslaagd en toch waardeloos. Je hebt alles en je hebt niets. Je behoort tot de top maar bent eenzaam. Je hebt altijd gelijk maar er zingt geen lied meer uit je mond.

‘Maar lieve Heer, gij zegt “kom” en ik kom.’

Is met Jezus de woede van de Eeuwige voorbij? Nee nee, de tekst uit Jesaja eindigt ermee dat de goddelozen geen vrede kennen.

Wanneer ben je zo van God los dat je in de Bijbel goddeloos genoemd wordt?

Als je weet wat de weg is en hem niet gaat. Als je weet dat je anderen verdriet doet en toch maar doorgaat. Als je weet dat je de schepping ontregelt en medemensen schaadt en toch

gaat voor het geld. Je weet het, maar je doet alsof je neus bloedt. Je weet het maar ontkent alles, je liegt erop los.

Nee dan ben je ten enenmale niet welkom aan de tafel van de Heer. Die is namelijk niet voor iedereen.

Die is voor wie vroom en netjes leven? Goede doelen steunen? Het helemaal goed doen door sociaal en duurzaam en biologisch verantwoord te leven?

Nee hoor, je bent welkom, jij met wie het helemaal mis is, die absoluut verkeerd gekozen hebt, op het verkeerde paard gewet, die ongekend fout bent geweest ten opzicht van je naaste. Maar je schaamt je, je weet: hier wil ik uit.

En Jezus komt als een heilig vuur voorbij en je staat op, want zijn woord tot jou is het waard en kijk: je stapt binnen in het leven, je eet en drinkt hem.

Kan dat zomaar? Ja dat kan zomaar, hier en nu, op deze zondag. Kijk, de maaltijd is gereed.

In de naam van de Vader en de Zoon en de heilige Geest.

Henk Gols, henkgols@planet.nl